

Bemesting

▲ Een bewuste afstemming tussen organische en minerale mest is nodig om gewasopbrengsten op korte en lange termijn te garanderen. En aan de mestwetgeving te voldoen.

Bekalken

De zuurgraad van de grond wordt bepaald door de H^+ -deeltjes die in het vrije bodemvocht voorkomen (pH). Een zure grond heeft een lage pH en veel H^+ -deeltjes of -ionen in het bodemvocht. Kalkmeststoffen en sommige magnesiumverbindingen zijn in staat H^+ -ionen te binden, waardoor de grond minder zuur wordt (pH stijgt). Kalkmeststoffen

vormen in de grond carbonaationen, die reageren met de H^+ -ionen waarbij water en koolzuurgas worden gevormd. Scheikundig ziet die reactie er als volgt uit: $CO_3^{2-} + 2 H^+ \rightarrow H_2O + CO_2$. De pH in de grond verandert voortdurend. Oorzaken van verzuring zijn:

- Uitspoeling.
- Gewasopname van basische stoffen.

Bemesting is niet alleen belangrijk als directe voeding voor de plant. Ook de bodem, het bodemleven en de bodemstructuur, doen er hun voordeel mee. Uiteindelijk levert een goed groeiend gewas via het wortelstelsel weer stoffen aan de bodem. Een goede pH is het vertrekpunt van een goede bemesting.

- Omzetting van ammonium in nitraat, waarbij H^+ -ionen vrijkomen (nitrificatie).
- Ademing van het bodemleven.
- Vorming van zuren uit plantenresten (humuszuren).
- Minerale meststoffen als zwavelzure ammoniak en kalkammonsalpeter.
- Gebruik van drijfmest.

De organische meststoffen vaste mest, pluimveemest en champost werken basisch. Bij een goede bodemstructuur en goede doorworteling kan uitspoeling van deze stoffen beperkt blijven. En daarmee de verzuring. Er zijn voorbeelden van bedrijven met een goede bodemstructuur en gebruik van vaste mest die zelden hoeven te bekalken.

Kalkmeststoffen

Voor het sturen van de zuurgraad in de grond zijn diverse kalkmeststoffen in de handel. De werking van deze meststoffen wordt aangeduid met de neutraliserende waarde (nw), voorheen zuurbindende waarde genoemd.

Deze fijne, droge kalkmeststof met een laag magnesiumgehalte is geschikt voor najaars- en voorjaars-toepassing. Is er een magnesiumbehoefte, dan is najaarsbekalking met een magnesiumhoudende kalkmeststof de beste optie. Je kunt dan ook een nat product als Betacal inzetten. ▼

De snelheid waarmee een kalkmeststof werkt, is afhankelijk van een aantal zaken:

- Fijnheid van de meststof: hoe fijner, hoe hoger de werkingssnelheid.
- Vochtgehalte: hoe droger, hoe hoger de werkingssnelheid.
- Magnesiumgehalte: hoe meer magnesium, hoe lager de werkingssnelheid.

Bij het uitbrengen van kalk is het belangrijk dat deze direct wordt ondergewerkt. Kluitvorming door regen en daardoor een slechte werking van de kalk kan dan niet optreden. Verder is het belangrijk dat de kalk goed door de bouwvoor wordt gemengd.

Bekalken verbetert structuur

Een kalkmeststof inzetten kan, behalve om de pH te beïnvloeden, ook gewenst zijn in verband met de bodemstructuur. Dit kan spelen op zand, lichte zavel (slemp) en op zware klei.

Op slempgevoelige grond hebben de bodemdeeltjes onderling weinig binding. Hierdoor vallen ze snel uit elkaar en kunnen ze een soort korst op de grond vormen. Calciumionen in de oplossing en gebonden aan kleideeltjes (adsorptiecomplex) beperken deze slempgevoeligheid. Magnesiumhoudende kalk werkt verslemping juist in de hand.

Op zware klei is er een sterke binding tussen de bodemdeeltjes. De bewerkbaarheid kan dan een probleem zijn. Met veel calciumionen wordt de binding tussen de bodemdeeltjes kleiner, en dat komt de bewerkbaarheid ten goede. Zelfs bij een goede pH kan een extra gift met calcium een gunstige invloed hebben op de bewerkbaarheid. Gips (calciumsulfaat) heeft geen invloed op de pH, maar brengt wel extra calciumionen in oplossing.

Organischestofopbouw

Gewasresten, organische meststoffen en compost zijn belangrijke bronnen voor de aanvoer van organische stof. Alleen organische stof die langer dan een jaar in de bodem zit, draagt bij aan de opbouw van organische stof. De rest kan gezien worden als langzaam werkende meststof. Het deel van de aangevoerde organische stof dat na een jaar nog aanwezig is, is de zogenoemde effectieve organische stof.

Een graangewas als gerst in de rotatie is gunstig voor de bijdrage aan de organischestofvoorziening in de bodem. ►

Italiaans raigras als groenbemester na de teelt van een graangewas levert met zijn wortels een imposante bijdrage aan de organische stofvoorziening. ►

De vuistregel luidt: voor het handhaven van 2 procent organische stof op zwaardere kalkloze gronden is – bij een ploegdiepte van 25 cm – per jaar 1.400 kg effectieve organische stof per hectare nodig. Hierbij wordt aangenomen dat de jaarlijkse afbraak van organische stof in de bodem 2 procent is. Op de lichtere kalkrijke gronden met een hogere pH-waarde en met veel en intensieve

bewerkingen is de jaarlijkse afbraak wel 4 procent. Dit vraagt 2.800 kg effectieve organische stof per hectare per jaar.

Een verhoging van het organischestofgehalte is meestal gunstig voor de bodem en de potentiële gewasopbrengst. De berijdbaarheid en bewerkbaarheid van de bodem kunnen echter achteruitgaan en de onkruiddruk omhoog.

Grond
begrip

Wat kun je in deze bodem terugvinden?

Als je goed kijkt, zie je gewasresten van de gerst en de wortels van de groenbemester. Deze resten leveren een ideale bijdrage aan de organischestofvoorziening in de bodem en voer voor het bodemleven.

Bodem-
signalen

Meerjarig grasland

Meerjarig grasland bouwt het organischestofgehalte op door het ontbreken van grondbewerking en door de aanvoer van organische stof via organische mest en de graszode. Voor grasland op zand betekent één procent extra aan organische stof zo'n 150 euro meer opbrengst per hectare. Dit komt door:

- een 25 kg hoger stikstofleverend vermogen (NLV);
- 6 mm meer beschikbaar vocht;
- uiteindelijk 500 kg meer drogestofopbrengst.

Organischestofbalans opstellen

Of de aanvoer van organische stof voldoende is om de afbraak te compenseren, is te berekenen aan de hand van de aan- en afvoer van organische stof op het eigen bedrijf.

- Stap 1** Bepaal de totale aanvoer van effectieve organische stof met gewasresten, groenbemesters en organische mest gedurende één rotatie.
- Stap 2** Bepaal de afvoer van organische stof. Volgens de vuistregel wordt jaarlijks 2 tot 4 procent van de organische stof in de bouwvoor afgebroken. Dit komt overeen met ongeveer 1.400 tot 2.800 kg organische stof. Het percentage afbraak wisselt, afhankelijk van de hoeveelheid en de soort organische stof die in het recente verleden op het perceel is aangevoerd.
- Stap 3** Bereken het verschil tussen de aanvoer en afvoer van effectieve organische stof. Als de balans op nul uitkomt, blijft de toestand van de bodem gelijk. Is de balans negatief, dan teert de bodem op zijn voorraden in.

Effectieve organische stof (e.o.s.) van gewasresten, dierlijke mest en groenbemesters

Gewasresten	Aanvoer e.o.s. (kg/ha)	Dierlijke mest	Aanvoer e.o.s. (kg/ton product)	Groenbemesters	Aanvoer e.o.s. (kg/ha)
Aardappelen	875	Dunne mest:		Italiaans/Westerw. raaigras (onder dekvrucht)	1.255
Suikerbieten	1.275	Rundvee	33	Italiaans/Westerwolds raaigras (in stoppel)	1.080
Wintertarwe	2.630	Vleesvarkens	20	Engels raaigras (onder dekvrucht)	1.155
Wintertarwe, excl. stro	1.640	Zeugen	12	Rode klaver (onder dekvrucht)	1.165
Zomergerst	1.940	Kippen	31	Witte klaver (onder dekvrucht)	850
Zomergerst, excl. stro	1.310	Vaste mest:		Bladrammenas, gele mosterd (in stoppel)	850
Uien	300	Rundvee	77	Wikke (in stoppel)	645
Peen	700	Kippen (strooisel)	143		
Kunstweide 2e jaar	2.575	Vleeskuikens	183		
Koolzaad	975	Compost:			
Bladgewassen	300-400	Champost	89		
Koolsoorten	1.150	GFT-compost	183		
Knolgewassen	400-600				

Bron: NMI

Minerale mest

Let bij de keuze van meststoffen op de volgende zaken:

- Gewasbehoefte en levering van voedingsstoffen door de meststof.
- Nalevering uit de bodem en beschikbaarheid van voedingsstof uit eerdere teelten.
- De kans op verliezen door uitspoeling of vervluchtiging.

Op de juiste plek

Met name fosfaatmeststoffen verplaatsen zich moeilijk in de bodem en in het bodemvocht. Door rijenbemesting met bijvoorbeeld tripelsuperfosfaat kun je deze moeilijke verplaatsbaarheid van fosfaat omzeilen.

Zwavelbemesting

Zwaveltekorten komen de laatste jaren steeds vaker voor. Dit heeft te maken met een lagere neerslag van zwavel uit de lucht. Bij een laag zwavelleverend vermogen van de bodem kan een zwavelbemesting noodzakelijk zijn.

Te veel zwavel heeft soms een negatief effect op de kwaliteit van het product en op de opname van sporenelementen. Voorbeelden van zwavelhoudende meststoffen zijn: zwavelzure ammoniak, Entec, patentkali, kas-zwavel, kieseriet en bitterzout.

Minerale meststoffen zijn vaak tamelijk geconcentreerd. Ze bevatten weinig ballaststoffen. Dat scheelt transportkosten en vermindert bodembelasting. ▼

Minerale meststoffen zijn enkelvoudig of samengesteld. Ze kunnen dus één voedingsstof bevatten of meerdere. Daarmee zijn ze goed af te stemmen op de gewasbehoefte. De oplosbaarheid loopt echter nogal uiteen.

Voorjaarsmeststoffen op grasland

Ammoniumstikstof in mest is minder gevoelig voor uitspoeling dan nitraatstikstof. Een hoger aandeel ammoniumstikstof in een meststof dan de 50% in de meest gebruikte meststof kalkammonsalpeter (KAS) kan leiden tot een hogere stikstofbenutting, oftewel een hogere opbrengst in de eerste snede met minder mest.

Een aantal meststoffen heeft een verzurende of basische werking in de grond. Dit wordt aangegeven met de term basenequivalent. Ammoniumhoudende meststoffen werken verzurend, nitraathoudende meststoffen over het algemeen basisch. De verzurende werking is te compenseren door extra kalk te geven. ▼

Een voorbeeld van een ammoniumrijke meststof is zwavelzure ammoniak. De werking van deze meststoffen is nog verder te verhogen door stoffen toe te voegen die de omzetting van ammonium in nitraat remmen. Entec is zo'n meststof. Met deze meststoffen geef je ook zwavel. Pas wel op voor een overmaat van zwavel.

In de veehouderij stijgen door de huidige mestwetgeving de kosten voor afvoer van dierlijke mest en aanvoer van minerale meststoffen. Door goed om te gaan met de bodem kun je de mineralenbenutting verbeteren en kosten besparen. ▼

Vloeibare meststoffen

De werking van vloeibare meststoffen weegt bij de meeste gewassen nog niet op tegen de hogere kosten van deze meststoffen hoewel stikstof uit Urean goedkoper is dan uit KAS. Op klei en zavel is er vaak meer kans op verliezen door vervluchtiging. Urean is dan bijvoorbeeld vaak minder effectief. Als bijbemesting kunnen vloeibare meststoffen wel interessant zijn voor het optimaliseren van de teelt.

Drijfmest

Drijfmest is een stikstofrijke meststof met tal van toepassingsmogelijkheden. De verliezen tijdens de bewaring zijn gering. Drijfmest bevat in vergelijking met vaste mest weinig organische stof. Bij uitrijden, vooral op zwaardere gronden, is er kans op beschadiging van de bodemstructuur door het grote gewicht van het water. De werking is sterk afhankelijk van de bodemopbouw, het vochtgehalte in de bodem en het weer na het toedienen. Stel bij de toediening van drijfmest de volgende vragen:

- Past dit in het langetermijnbeleid voor het betreffende perceel?
- Hoeveel stikstof levert de grond zelf (oude kracht)?
- Is minerale mest, droge organische mest, vaste mest of compost beter?

Een aandachtspunt is de bandenspanning van het voertuig, die moet lager zijn dan één bar. Beoordeel bandenspanning overigens altijd in combinatie met wiellast (bandentabel). De mate van uitbolling van een radiaalband geeft hiervoor een goede totaalbeoordeling. ►

Inloed op de bodem

Drijfmest kan heel verschillend op de bodem inwerken. Maak ter controle bijvoorbeeld twee weken na toediening een sleuf open. Stinkt het of zijn er blauwe plekken te zien? Dan zijn er zuurstofarme omstandigheden ontstaan, die leiden tot stikstofverliezen door denitrificatie. Let er bij toediening op dat de mest goed wordt verdeeld. Mest goed mixen voor het uitrijden bevordert een gelijkmatige werking.

Stikstofwerking bij bouwland

Rundveedrijfmest bevat zo'n 50 procent aan minerale stikstof. Varkens- en kippendrijfmest 60 procent. De rest is organisch gebonden stikstof. Minerale stikstof is snel beschikbaar. Hiervan is in het eerste jaar bij voorjaarstoediening op bouwland bij mestinjectie ongeveer 95 procent beschikbaar, onafhankelijk van de mestsoort. Het organische deel komt trager beschikbaar. Bij rundveemest is dit 25 procent en bij varkens- en kippen-drijfmest 30 procent in het eerste jaar. Vaak is alleen het totale stikstofgehalte van mest bekend. Reken bij mestinjectie op bouwland op 50 tot 60 procent beschikbaarheid bij rundveedrijfmest, en 60 tot 75 procent bij varken/kip. Najaarstoediening is niet wenselijk vanwege de grote verliezen. De werkingscoëfficiënt is dan slechts 20 procent.

Wat is hier te zien?

Twee weken na een drijfmestgift: een zware kleigrond met een zeer slechte structuur. Nadat de zodenbemester de mest had toegediend kwam er een droge periode. Juist waar de mest kwam kon de grond beter uitdrogen en ontstonden scheuren. De graswortels kozen noodgedwongen voor deze sleuven. Controleer zelf ook enkele weken na toediening wat er met de drijfmest gebeurt.

Najaarstoediening van drijfmest is ook op kleigronden met ingang van 2009 verboden.

Stikstofwerking bij grasland

De werkingscoëfficiënt van rundveedrijfmest bij voorjaarstoediening is vergelijkbaar met die van bouwland: tussen 50 en 60 procent. Het percentage is naast de verhouding tussen minerale en orga-

nische stikstof fractie afhankelijk van de uitrijmethode en -omstandigheden. Bij drijfmest van varkens en kippen is de werkingscoëfficiënt 55 tot 65 procent.

Wanneer toedienen?

Rijd op grasland de dierlijke mest uit, zodra het land goed berijdbaar is. Bij uitrijden onder te natte omstandigheden treedt bodemverdichting op en de mest

komt in een grond met te weinig lucht. Het kan voorkomen dat de grond vroeg in het jaar, bijvoorbeeld begin februari, al goed berijdbaar is. Het is beter dan toch nog even te wachten met uitrijden. De mest ligt anders te lang in een inactieve grond en uitspoeling van vooral stikstof is mogelijk.

Drijfmest moet je vaak toedienen in een tijd van het jaar dat de grond nog nat is en gevoelig voor verdichting. ▼

Werken met sleepslangen kan de bodemverdichting bij bemesten sterk beperken. De bandendruk van de drijfmesttank valt immers weg. Door de positieve kanten aan deze werkwijze beginnen agrariërs hier in het voorjaar soms te vroeg mee. Controleer de bandenspanning! Deze moet 0,4 bar zijn. ▼

Vaste mest

Vaste mest levert niet alleen voedingsstoffen, maar draagt ook bij aan humusopbouw, bodemleven en bodemstructuur. In het eerste jaar komen er veel minder voedingsstoffen voor de plant vrij dan bij drijfmest. Hier staan meerdere jaren van nawerking tegenover, vooral van stikstof en fosfaat.

Bij het composteren van vaste mest gaat al snel 40 procent van de stikstof verloren. Bij een mooie bodemstructuur kun je mest vrij vers gebruiken, bij een slechte bodemstructuur leidt dit snel tot luchtgebrek. De mest enkele malen met een kraan omzetten is een goede composteringmethode. Bij gebruik van compostdoek kan de mest te droog worden. ►

Levering van voedingsstoffen

Echt goed bemesten kan alleen als de mest bemonsterd wordt. Daarom is nuttig om een complete analyse te hebben met de gehalten aan droge stof, organische stof, stikstof, fosfaat en kali. Dan weet je wat je geeft. De verschillen per levering kunnen groot zijn. Zo kan ook gericht worden bijbemest met minerale meststoffen. Kali is meestal snel beschikbaar. Fosfaat wat minder snel. Vooral de levering van stikstof kan sterk variëren.

Wanneer toedienen?

Bij bouwland op klei kan vaste mest het beste worden uitgereden in de maanden juni, juli en augustus. Wanneer je daarna een groenbemester inzaait, is het effect van de mest het grootst. Op grasland is vroeg in het voorjaar de beste tijd om vaste mest uit te rijden. Laten de weersomstandigheden dit niet toe? Doe dan een mestgift na de eerste snede.

Aandachtpunten bij toediening

- Verklein grove vaste mest door hem minimaal één keer om te zetten.
- Werk bij voorkeur met meststrooiers die het product verkleinen.
- Beperk structuurbederf door niet bij te natte grond uit te rijden.
- Vul de strooier zo dat deze na één keer heen en terug leeg is.
- Gebruik lagedrukbanden op de trekker en op de wagen.
- Vermijd veel draaien en keren.

Samenstelling en stikstoflevering van vaste mest

	N (kg/ton)	P ₂ O ₅ (kg/ton)	K ₂ O (kg/ton)	C/N- verhouding	kg N per ton direct beschikbaar	kg N per ton beschikbaar in 12 mnd bij 20°C
Rundveepotstalmest	6,4	4,1	8,8	14	1,2	4,1
Rundveedrijfmest	4,4	1,6	6,2	5	2,2	4,3
Geitenmest	8,5	5,2	10,6	13	2,6	3,8
Kippenmest	19,1	24,2	13,3	12	8,6	15,2
Paardenmest	5,0	3,0	5,6	18	1,0	2,5
Varkensmest	7,5	9,0	3,5	12	1,5	5,1
Champost	5,8	3,7	6,4	21	0,8	4,0

Soorten vaste mest

Paardenmest kan zware grond wat lossere maken, vooral als die humusrijk is. Voor zandgronden is paardenmest minder geschikt. De grond wordt er nog lossere van dan hij al is. Ook de levering van voedingsstoffen is beperkt door de toevoeging van strooisel, stro of zaagsel.

De samenstelling van **geitenmest** blijkt zeer variabel te zijn. Soms is deze mest zeer rijk aan voedingselementen en dan moet je oppassen met de gift.

Rundveemest kun je op veel grondsoorten toepassen. Bij een slechte bodemstructuur is eerst composteren wenselijk. Hierbij gaat wel stikstof verloren. Gebruik liever geen verse mest, vooral niet als die strorijk is. Advies: bewaar de mest enkele maanden en zet hem – afhankelijk van structuur en geur – één tot drie keer om. Bij het uitrijden moet de mest 'kort' zijn. Geen grove plakken onderwerken.

Een strorijke **varkensmest** met een goede structuur is een mogelijkheid op zandgronden. Voor kleigronden is deze mest minder geschikt. De mest werkt op kleigronden smerend, wat hier niet wenselijk is.

Kippenmest is zeer rijk aan voedingsstoffen. Het zeer hoge fosfaatgehalte beperkt de toe te passen hoeveelheid per hectare. Veel akkerbouwers zien kippenmest als een welkome aanvulling van organische stof en als goede voorraadbemesting met fosfaat (kalium en sporelementen). Doordat er relatief veel mineralen per ton inzitten leidt dit tot minder structuurbederf dan andere meststoffen waarbij meer volume en gewicht op het land wordt gebracht.

Compost van vaste rundveemest kun je als droge stukken breken. Dit maakt het verspreiden lastig. Vaste mest is een goed hulpmiddel om de bodem in conditie te houden. Zorg dat het eerst goed gehakseld is voor aanwenden. ▼

Compost

Compost heeft een positieve invloed op de bodemstructuur en de beworteling van de grond. In de bodem verteert hij traag. Om deze reden kan compost in belangrijke mate bijdragen aan onderhoud of verhoging van het organische-stofgehalte. In tegenstelling tot mest kan compost bij een verdichte bodemstructuur direct bodemverbeterend werken.

Levering van voedingsstoffen

Net als dierlijke mest bevat compost vaak aanzienlijke hoeveelheden stikstof. Die hoeveelheden komen echter maar langzaam vrij. Het is dus niet zo dat compost alleen in het eerste jaar voedingsstoffen levert: compost draagt er juist toe bij dat er in de daaropvolgende jaren voedingsstoffen blijven vrijkomen. Bij jaar-

lijks gebruik neemt de zogenoemde oude kracht steeds verder toe. Compost levert ook andere voedingsstoffen. Zo is van de kalium in compost 80 procent in een jaar beschikbaar, en van de fosfor 50 procent in het eerste jaar.

Groencompost

Groencompost en GFT-compost zijn de belangrijkste compostsoorten. De gebruikte materialen en de composteringmethode bepalen de eigenschappen van een compost. Per seizoen en per streek kan de samenstelling van de uitgangsmaterialen variëren. De compostbereiding vindt plaats in gespecialiseerde bedrijven. Compost kan ziekteverwekkend werken, maar experimenten met duidelijke resultaten zijn beperkt voorhanden. Vooral nog is hier in de praktijk dan ook moeilijk mee te sturen.

Groencompost is afkomstig van plantsoenafval, bermmaaisel, slotmaaisel, agrarische restproducten en veilingafval. Groencompost wordt in een periode van 6 weken bereid. Het makkelijk verteerbare materiaal kan in die periode goed worden omgezet. Het structuurrijke deel dat moet zorgen voor voldoende luchttoevoer bij het composteren verteert veel trager, vooral als het houtachtig is.

Bereiding van groencompost. Hier wordt de compost meestal in grote plateaus opgezet, met een actieve beluchting van onderen. ▶

Samenstelling en stikstoflevering van soorten compost

	N (kg/ton)	P ₂ O ₅ (kg/ton)	K ₂ O (kg/ton)	C/N- verhouding	kg N per ton direct beschikbaar	kg N per ton beschikbaar in 12 mnd bij 20°C
GFT-compost	8,5	3,7	6,4	12	0,8	4,8
Groencompost	4,7	3,4	5,4	20	0,3	0,9
Boomschorscompost	6,2	3,7	6,2	77	0,3	2,4
Potgrond	3,5	1,4	1,4	37	0	1,0

GFT-compost

GFT-compost wordt bereid uit GFT-afval (groente, fruit en tuinafval). Deze compost is in het algemeen wat rijker aan voedingsstoffen en verteert wat sneller dan groencompost. Ook hierbinnen is veel variatie. Dit hangt vooral samen met het seizoen. Let bij de aanschaf vooral op de kwaliteit en maak daar afspraken over. Niet alleen de chemische samenstelling is van belang. De compost mag ook geen afval bevatten. Overigens is de kwaliteit over de jaren sterk verbeterd en zijn de gehalten aan zware metalen teruggebracht door de inzet van brancheverenigingen als de BVOR en de Vereniging Afvalbedrijven (www.bvor.nl; www.verenigingafvalbedrijven.nl).

Ook worden er verschillende kwaliteiten onderscheiden.

Tijdstip van toedienen

Compost kan het hele jaar door worden toegepast. Alleen GFT-compost kan zoutschade geven, als je die in wat grotere hoeveelheden en vlak voor een teelt toedient.

Zelf compost maken?

Sommige agrariërs maken zelf compost. Dit vergt expertise, arbeid en investeringen. De compost wordt op rillen gezet en meerdere malen omgezet met een composteermachine. Als afdekking wordt compostdoek gebruikt.

▲ Aanvoer van GFT-compost. GFT is belangrijke voor de organische stofvoorziening maar levert ook duidelijk voedingsstoffen, meer dan groencompost.

In de bollenteelt kan GFT-compost een belangrijke rol spelen bij het onderhouden van het organische stofgehalte. ▼

◀ Op een dichte zware zavel heeft groencompost de regenwormen aan het werk gezet. Ook de beworteling is door de groencompost geïntensiveerd.